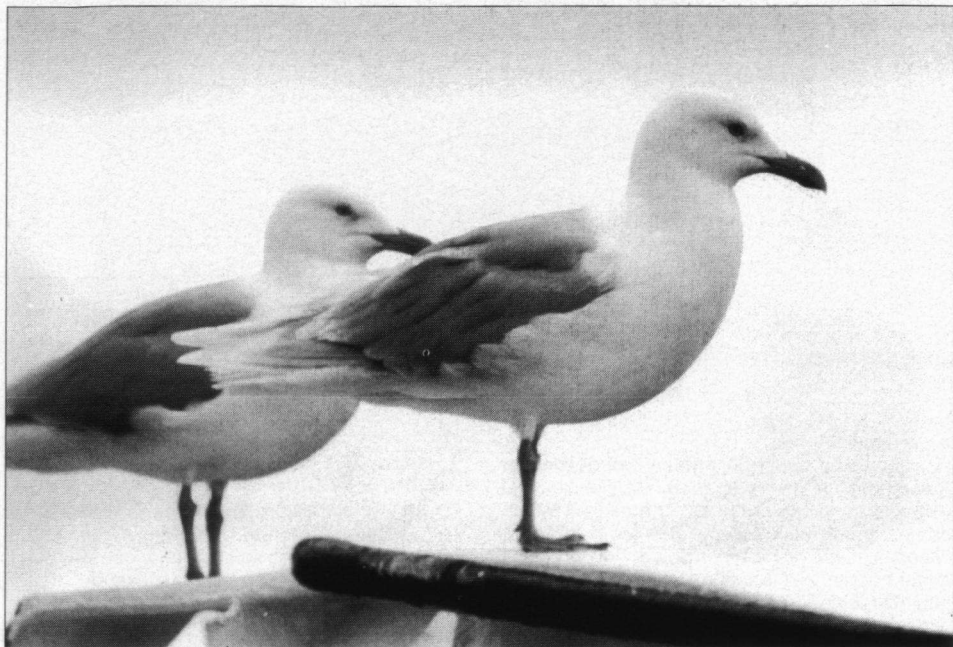

In de ochtendvroegte zitten acht Grote Burgemeesters op de boeg van de Professor Molchanov te genieten van de immense stilte en het zonnetje.
Foto: Wim Smeets.

Reis naar de Schotse eilanden, de Noord-Atlantische eilanden en de westkust van Spitsbergen

Deel 2: Reis langs de Noord-Atlantische eilanden

Wim Smeets.

In 1997 en in 1998 maakte redactielid Wim Smeets aan boord van de Professor Molchanov van Oceanwide Expeditions een drietal reizen. Als vogelfotograaf was hij benieuwd naar de mogelijkheden om te fotograferen op zo'n reis per schip en als natuurliefhebber was hij helemaal geïnteresseerd in de mogelijkheden die deze reizen hem konden bieden. Hier volgt het tweede relaas: de reis van Aberdeen (Schotland) wordt vervolgd naar Longyearbyen (Spitsbergen) langs de Noord-Atlantische eilanden in 1998.

Dinsdag, 9 juni 1998

Vanwege de te verwachten file voor Amsterdam ben ik om 6.50 uur door mijn vrouw Iris naar Baarn gebracht. Daar heb ik om 7.21 uur de trein genomen. Ondanks dat ik een eerste klas coupé had, kon ik mijn uitgebreide bagage maar moeilijk kwijt. Dan maar in de tussencoupé zitten. Op aanraden van de conducteur ben ik in Weesp overgestapt en kon ik uitstekend zitten in het bovenste gedeelte van een dubbeldekker. Het regende inmiddels en het was 14° C. Op Schiphol heb ik mijn ticket opgehaald bij de World Travel Holland-balie (voormalige Rottink

Zakenreizen) en daarna snel ingeboekt. Mijn overgewicht aan bagage, mijn tas woog zo'n 20,8 kilo, leverde geen probleem op. Gelukkig wordt de handbagage (de fototas) niet gecontroleerd, want deze weegt zeventien kilo en is dus zeven kilo te zwaar. Mijn fototas heeft de maximumafmetingen van toegestane handbagage en ze past dus precies in het vak voor de handbagage in het vliegtuig.

De vlucht UK 2061 heeft een vertraging van één uur en veertig minuten. Blijkbaar ligt het hele luchtverkeer boven Europa plat, want alle vluchten hebben vertragingen. Als wij om halftwaalf

onze plaatsen aan boord hebben bezet, deelt de gezagvoerder mee dat wij in het toestel ongeveer anderhalf uur moeten wachten. Wij zitten in een British Aerospace 146 die geheel vol zit.

Om 13.00 uur starten wij, in stromende regen, eindelijk. Boven de Noordzee is het mooi weer en als wij Newcastle voorbij zijn, trekt de lucht onder ons dicht. Om 14.15 uur zijn wij in Aberdeen. Het regent hard, het is windstil en 10° C. Ik maak kennis met drie andere Nederlandse deelnemers en de Zwitserse gids. Samen nemen wij een taxi naar de haven waar wij hartelijk worden ontvangen op de Professor Molchanov. De purser Daniël regelt onmiddellijk een hut voor mij: een tweepersoons hut met douche en toilet, helemaal vooraan op de Professor Molchanov. Ik ben verguld met deze prachtige hut! Vladimir, een Russische matroos, komt onmiddellijk naar me toe en vraagt of de foto's de vorige keer (de vorige reis in 1997 rond Schotland) zijn gelukt. Hij fotografeert zelf ook en heeft prachtige foto's van Antarctica die hij tot zijn grote vreugde in Moermansk heeft kunnen verkopen.

Aangezien wij pas tegen zes uur lokale tijd gaan varen, wandel ik wat rond in de haven van de 'granieten stad'. Er liggen enorm veel boten voor off-shore werk voor de vele platforms in de Noordzee. Het houdt op met regenen. Als wij de haven uitvaren tegen kwart voor zeven varen wij twaalf knopen per uur (dat is ongeveer 22 kilometer per uur). Om kwart voor acht is er een briefing in de bar. De vooruitzichten zijn slecht, er is storm op komst. Het waait nog nauwelijks maar de zee is al erg ruw. Bij het diner om kwart over acht worden al wat mensen zeeziek en zoeken hun kooi op. Om negen uur oefenen alle passagiers de 'sloepenrol', zodat iedereen weet wat te doen als wij de Professor Molchanov in nood zouden moeten verlaten. Daarna ga ik nog buiten kijken tot 23.00 uur op het bovenste dek en naar de wind luisteren. Noordse Stormvogels (*Fulmarus glacialis*) vliegen rond de Professor Molchanov, evenals Zeekoeten (*Uria aalge*), Alken (*Alca torda*), Papegaaiduikers (*Fratercula arctica grabae*), Noordse Pijlstormvogels (*Puffinus puffinus*), het is voor mij de eerste keer dat ik deze vogelsoort zie, Jan van Genten (*Sula bassana* of *Morus bassanus*) en zelfs twee Witsnuitdolfijnen (*Lagenorhynchus albirostris*) duiken voor de Professor Molchanov op. Na een pilsje in de bar zoek ik mijn kooi op voor een stormachtige nacht.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Uitsluitend stormopnamen.

Woensdag, 10 juni 1998

Om zes uur opgestaan. De Professor Molchanov gaat flink tekeer. Buiten is het windkracht zeven en de wind komt uit het noord-noord-westen, precies recht van voren! De golven zijn ongeveer zes meter hoog. De Noordse Stormvogels zijn in hun element en zeilen voor de Professor Molchanov uit. De snelheid van de Professor Molchanov is teruggegaan naar vijf knopen per uur omdat wij anders met de kop van het schip in de golven zouden duiken, hetgeen gevaarlijk kan zijn. Aan

het ontbijt komt slechts een handjevol mensen. De rest blijft ziek op bed. Tegen elf uur maak ik wat opnamen van de storm. De wind is toegenomen tot acht Beaufort. De golven zijn soms ongeveer tien tot twaalf meter hoog en het regent flink. De snelheid van de Professor Molchanov is nog maar drie knopen per uur. Wij zullen ons doel Fair Isle zeker niet halen. Om 13.00 uur is er een lichte lunch in de bijna verlaten eetzaal.

Wij zijn dan aangekomen op het punt 59° NB, 1° 37' WL. Het weer wordt er niet beter op en bijna iedereen gaat plat. Ik blijf een paar uur op de brug en knap daarvan op. Buiten is in de storm weinig te zien behalve Noordse Stormvogels en zelfs een Eidereend (*Somateria mollissima*).

Het diner om halfacht is ook licht en nog niet eenderde van alle passagiers en gidsen is fit genoeg om er aan deel te nemen. De wind neemt toe tot negen Beaufort, de golven worden zo mogelijk nog hoger en de snelheid van de Professor Molchanov wordt teruggebracht tot 2,5 knopen. Als ik in de bar nog een pilsje drink met enkele andere die-hards, vliegen regelmatig glazen en flesjes om. Tegen middernacht ga ik naar mijn hut. De storm is dan op zijn hevigst, negen tot tien Beaufort en het is schemerdonker.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Uitsluitend stormopnamen.

Donderdag, 11 juni 1998

Als ik om zes uur op de brug kom van de Professor Molchanov, is de wind afgenomen tot zes Beaufort en de golven zijn iets minder. Het regent niet meer, af en toe komt de zon door en het is 9° C. Na het ontbijt wordt tegen negen uur de snelheid van de Professor Molchanov opgevoerd tot tien knopen. Wij zijn dan op 60° 30' NB en 4° 20' WL en nog 85 zeemijlen verwijderd van ons volgende doel, Suduroy (of Syder) op de Far Øer. Deze eilandengroep behoort bij Denemarken. Wij varen op nog geen kilometer langs een booreiland met weinig activiteit. Tussen de rondzwemmende Noordse Stormvogels zijn er ook drie soorten jagers te zien. De Kleinste Jager (*Stercorarius longicaudus*) had ik nog nooit eerder gezien. De wind neemt verder af tot windkracht vier. Van ongeveer honderd kilometer afstand kunnen wij Suduroy al zien. Als wij er bijna zijn, betreft de lucht en begint het te regenen. Door de rustige vaart zijn de meeste mensen weer opgeknapt. Alles wat je vastpakt aan dek van de Professor Molchanov geeft wit af. Dat blijkt zout te zijn van het zeewater dat er tijdens de storm is opgewaaid. Wij eten vroeg, hebben om 18.30 uur een briefing omtrent de komende landing en de wandeling erna en gaan om 19.00 uur met de zodiacs aan land.

De wandeling in het bijzonder heuvelachtige eiland rond het plaatsje Vágur duurt drieëneenhalf uur en gaat deels over wegen en deels dwars door het soppige land. De Watersnippen (*Gallinago gallinago*) maken hun bijnaam van 'hemelgeit' waar en dollen door de lucht. De grote aantallen maken een enorm lawaai. Ook de Regenwulp (*Numenius phaeopus*) doet van zich horen en wij zien Kleine Jagers (*Stercorarius parasiti-*

cus) en Kleine Mantelmeeuwen (*Larus fuscus*). Een Graspieper (*Anthus pratensis*) voert zijn jongen vlak langs de weg. Tapuiten (*Oenanthe oenanthe*) voeren al zingend hun baltsvluchten uit en op een klein meertje zwemt een viertal Roodkeelduikers (*Gavia stellata*), er broeden slechts tien à vijftien paren op de Far Ør. Verder zien wij veel Scholeksters (*Haematopus ostralegus*), een Raaf (*Corvus corax*), enkele Huismussen (*Passer domesticus*), een Grote Jager (*Stercorarius skua*), enkele Graspiepers, Bonte Kraaien (*Corvus corone cornix*) en Regenwulpen. In de haven van Vágur (of Vgar) zwemmen Aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*), Kuifaalscholvers (*Phalacrocorax aristotelis*), Zwarte Zeekoeten (*Cepphus grylle*) en er vliegen Zanglijsters (*Turdus philomelos*), geen broedvogel hier maar zeldzame gast, Merels (*Turdus merula*), vijftig tot zeventig broedparen op de Far Ør en Boerenzwaluwen (*Hirundo rustica*), nul tot vijf broedparen op de Far Ør. Enkele weilanden zijn bezaaid met Dotterbloemen. Tegen 22.00 uur maak ik er een foto van gedroogde vis (deze hangt te drogen onder een afdakje) en ga weer terug naar de landingsplaats. De zee is inmiddels erg kalm geworden en de wind is gaan liggen. Tegen 23.30 uur gaat de zon onder maar het wordt niet echt donker en de Professor Molchanov licht het anker om naar onze volgende bestemming te vertrekken.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: vliegbeelden van Noordse Stormvogel en Grote Mantelmeeuw, Tapuit en Graspieper.

Vrijdag, 12 juni 1998

Als ik om zes uur opsta, ligt de Professor Mol-

chanov vlak voor het eiland Mykines (of Mygens), het meest westelijke punt van de Far Ør. Het is prachtig weer en de oceaan is kalm. Om halfnegen gaan wij met de zodiac aan land. Op het eiland staan enkele huizen, maar die worden slechts in de zomer bewoond. Het is enorm heuvelachtig, hetgeen betekent dat er veel moet worden geklommen deze dag. Al met al zo'n 1200 meter totaal. Maar het loont de moeite.

Na de eerste keer naar boven te zijn geklommen sta ik oog in oog met honderden Papegaaiduikers en ik kan het niet nalaten ze op de foto te zetten. Daarna weer naar beneden om via een brug naar het eiland aangrenzende Mykines-Hólmur te trekken. Vanaf de brug besteed ik ruim een half uur om de op de rotsen broedende Drieteenmeeuwen te bekijken en te fotograferen. Daarna weer helemaal naar boven lopen tot het einde van het 'kleine' eiland Holmur. Onderweg zit een Grote Jager te eten van een dood schaap. Aan het einde van het pad steekt de rots ongeveer 250 meter uit boven de zee. Vanaf deze plaats maak ik opnamen van Jan van Genten die hier op een drietal rotsen broeden. Ook hier barst het van de Papegaaiduikers en Noordse Stormvogels. Op de terugweg geniet ik in de zon en uit de wind van mijn lunchpakket. Ik heb dan een prachtig zicht op Noordse Sterns, Zilvermeeuwen en een jagende Grote Jager die Jan van Genten aanvalt. Het lukt mij niet om de hier levende Winterkoning (*Troglodytes troglodytes hirtensis*) te fotograferen. Deze ondersoort is beduidend groter dan de in Nederland levende. Ook hier hebben de Graspiepers en de Witte Kwikstaarten jongen (*Motacilla alba*).

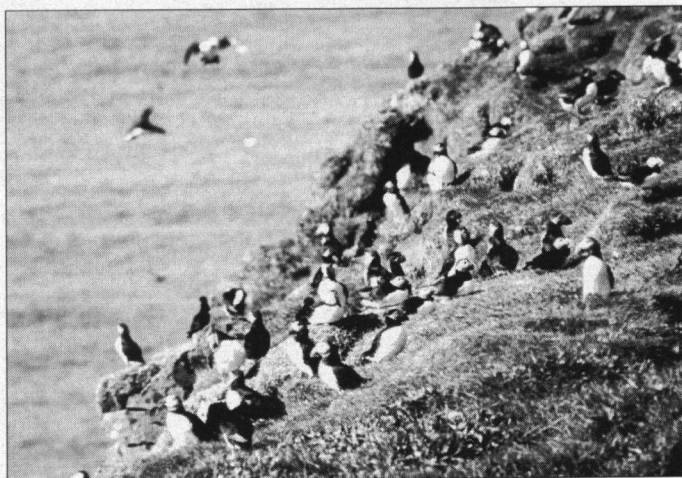
Bij de landingsplaats ga ik anderhalf uur aan de slag om een koppeltje Zwarte Zeekoeten aan me

Wij varen noordwaarts langs de westkust van de Far Ør. De hoogste uit zee oprijzende rotsen zijn 750 meter hoog. De allerhoogste kliffen van Europa.

Foto: Wim Smeets.

Na een lange kilmpartij sta ik oog in oog met honderden Papegaaiduikers en ik kan niet nalaten ze te fotograferen.
Foto: Wim Smeets.

te laten wennen en dan kan ik één van hen met knalrode poten en met geopende, knalrode bek fotograferen. Hier had ik op gehoopt. Als ik om 16.00 uur als de bijna laatste in de zodiac stap, gaat de zon weg achter de wolken en trekt de lucht helemaal dicht. Wij varen noordwaarts langs de westkust van de Far Øer. De hoogste uit zee oprijzende rotsen zijn 750 meter hoog. Dit zijn de hoogste kliffen van Europa. Na het diner volgt er een briefing van Kees Camphuijsen over walvissen en dolfinen die wij mogelijk te zien krijgen. Tegen halfelf zie ik de eerste Dikbekzeekoet (*Uria lomvia*) die enkele rondjes rond het Professor Molchanov vliegt. Stijf van het vele klauteren en het met zware apparatuur sjouwen (ruim 22 kilo), lig ik om 23.00 uur in bed.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Papegaaiduiker, Drieteenmeeuw, Grote Jager, Jan van Gent, Noordse Stormvogel en Zwarte Zeekoet (de Winterkoning lukte mij niet maar met wat meer tijd daarvoor moet het kunnen).

Zaterdag, 13 juni 1998

Om kwart over vier wordt er op de deur geklopt door de expeditieleider Kees Camphuijsen. Hij heeft aan de horizon het uitademen van walvissen gezien en vraagt of ik mee wil komen kijken. Na enig turen door mijn kijker, vanaf de brug van de Professor Molchanov, zie ik ook de 'ademfonteynen' achter de horizon. Ik tel er vijf en Kees denkt dat het er wel acht zouden kunnen zijn. De koers van de Professor Molchanov wordt gewijzigd en na een kwartier varen zijn wij ze tot op ongeveer één kilometer genaderd. Nu worden via de intercom alle passagiers gewaarschuwd, het is tegen vijf uur. Als wij tussen de walvissen varen, wordt de Professor Molchanov bijna stilgelegd en wordt er telkens een rondje gevaren. Het blijken twee Bultruggen (*Megaptera novaeangliae*) en twaalf Gewone Vinvissen (*Balaenoptera physalus*) te zijn. Soms komen ze op een tiental meters van de Professor Molchanov boven water. Het is erg spectaculair vooral door het geluid dat ze maken. De positie is 64° 20' NB en

7° 47' WL. Even na zessen vervolgen wij weer onze koers naar Jan Mayen.

Tegen halfzeven, ik begin net weer wat warm te worden in mijn bed, worden wij weer naar boven geroepen voor opnieuw walvissen. Als ik op de brug kom is er niets meer te zien. De walvis is blijkbaar diep gedoken en kan wel een halfuur wegblijven. De zee is kalm, de wind is volkomen gaan liggen, er is een lichte sluimerbewolking en het is 3° C.

De ochtend breng ik door op het voordek, in het zonnetje zittend en uit de wind. Ondanks de lage temperatuur is het er heerlijk toeven. Mijn vasthoudendheid wordt beloond, één Vorkstaartmeeuw (*Larus sabini*) verschijnt eventjes nabij de Professor Molchanov.

Om halféén vliegt een Regenwulp rond de Professor Molchanov. Even later een Zeekoet, een Dikbekzeekoet en een Papegaaiduiker. Wij zijn op ongeveer 270 kilometer oost van het noordelijkste punt van IJsland, op de positie 65° 52' NB en 7° 52' WL.

Om 16.35 uur passeren wij de Poolcirkel. Via de handzame GPS (Global Positioning System) is dat moment precies te bepalen 66° 33' NB 7° 58' WL. Om 17.00 uur wordt er een lezing gehouden door onze Schotse gids Martin Gray. Hij laat prachtige dia's zien over de natuur op de Falklands. Om zes uur wordt iedereen geattendeerd op een Blauwe Vinvis (*Balaenoptera musculus*, het grootste levende zoogdier ooit op deze aarde) die zich even laat zien en daarna weer in de diepte verdwijnt. Even later komt hij weer even boven. Dit herhaalt zich tot 18.45 uur, dan verdwijnt hij of zij voorgoed. De positie is: 66° 49' NB 7° 56' WL.

Na het diner om 20.30 uur volgt een lezing door de Engelse gids Mike Trubridge over de geschiedenis van Jan Mayen. De rug in zee waarvan Jan Mayen deel uitmaakt, is twee miljoen jaar oud. Ongeveer 12.000 jaar geleden kwam het land boven water dankzij erupties van de vulkaan de Beerenberg. De laatste grote eruptie was in 1970, daarvan is nu nog de grijze/zwarte deklaag te zien aan het voorste gedeelte van de gletsjers op Jan Mayen.

Ten zuiden van Jan Mayen passeerden ons op een afstand van ongeveer honderd meter een aantal Gewone Vinvissen.
Foto: Wim Smeets.

aantal	naam	Latijnse naam	Engelse naam
1	Blauwe Vinvis	<i>Balaenoptera musculus</i>	Blue Whale
30	Gewone Vinvis	<i>Balaenoptera physalus</i>	Fin Whale
1	Dwergvinvis	<i>Balaenoptera acutorostrata</i>	Minke Whale
2	Bultrug	<i>Megaptera novaeangliae</i>	Humpback Whale
21	Butskop	<i>Hyperodon ampullatus</i>	Bottle-nosed Whale
1	Klapmuts	<i>Cystophora cristata</i>	Hooded Seal
3	niet geïdentificeerd		

Tabel 1: Lijst van waargenomen zeezoogdieren op zaterdag 13 juni 1998.

aantal	naam	Latijnse naam	Engelse naam
34	Butskop	<i>Hyperodon ampullatus</i>	Bottle-nosed Whale
1	Bultrug	<i>Megaptera novaeangliae</i>	Humpback Whale
22	Gewone Vinvis	<i>Balaenoptera physalus</i>	Fin Whale
10	Dwergvinvis	<i>Balaenoptera acutorostrata</i>	Minke Whale
3	Bruinvis	<i>Phocoena phocoena</i>	Harbour Porpoise
2	Klapmuts	<i>Cystophora cristata</i>	Hooded Seal
13	Witsnuitdolfijn	<i>Lagenorhynchus albirostris</i>	White-beaked Dolphin

Tabel 2: Lijst van waargenomen zeezoogdieren op zondag 14 juni 1998.

Gedurende de rest van de avond en de nachtelijke uren worden wij herhaaldelijk uitgenodigd om op de brug te komen kijken naar aan de horizon opduikende walvissen. Op 67° 27' NB en 7° 58' WL fotografeer ik een tweetal Gewone Vinvissen vlak bij de Professor Molchanov. Op het einde van de dag ziet de lijst (ten minste zes soorten!) er als vermeld in tabel 1 uit. Een fantastische lijst van ontmoetingen. Wij varen nu linea recta richting Jan Mayen.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Vliegbeelden van zeevogels en opnamen van walvissen van zeer dichtbij.

Zondag, 14 juni 1998

Als wij net aan het ontbijt zitten, worden wij opnieuw geattendeerd op het naderen van een aantal walvissen. Het blijken acht Gewone Vinvissen die op zo'n honderd meter afstand passeren. De positie is 69° 31' 32'' NB en 8° 13' 41''

In totaal zagen wij op zondag 14 juni niet minder dan 22 Gewone Vinvissen.

Foto: Wim Smeets.

De vulkaan Beerenberg op Jan Mayen is meestal in nevels gehuld. De laatste grote eruptie vond in 1970 plaats. Op de voorgrond links is de Brielse Toren zichtbaar. Foto: Wim Smeets.

WL. Het is geheel bewolkt, er staat een lichte noordwestenwind, de temperatuur is ongeveer 3° C en het zicht is meer dan tien kilometer.

Aan de horizon verschijnt een viertal grote vissersboten, achtervolgd door grote aantallen Noordse Stormvogels. Als wij de vissersboten achter ons hebben, verdwijnen de Noordse Stormvogels. Tegen elf uur zien wij (op de positie 69° 59' NB en 8° 21' WL) een Bultrug samen met vijf Witsnuitdolfijnen jagen.

Even later komen drie Gewone Vinvissen vlak langs zwemmen. Om halftwaalf vliegt een groep van twaalf Kleine Alken (*Alle alle*) voor de Professor Molchanov uit. Het wordt mistig en het begint licht te sneeuwen. Tegen twaalf uur knapt het weer op en breekt de zon door. Ook het zicht wordt weer beter. Om kwart over twaalf wordt de kust van Jan Mayen zichtbaar. De top zit in de wolken. Voor het totaal vandaag aan walvissen, zie tabel 2 (zeven soorten!).

De landingen op Jan Mayen zijn gemakkelijk omdat er (zwarte) stranden zijn en er weinig golfslag staat. De middaglanding is om 16.30 uur vlak bij het Noorse weerstation. Op het strand fotografeer ik de Groenlandse Tapuiten (*Oenanthe oenanthe leucorhoa*) en de Goudplevier (*Pluvialis apricaria*). Ook zitten er Bontbekplevieren en Paarse Strandlopers (*Calidris maritima*). Een paar keer komt een Kleine Jager overvliegen.

Na het diner samen met de commandant van het Noorse eiland Jan Mayen, gaan wij weer aan land voor een lange en vermoeiende wandeling langs het strand. Het lopen in het rulle 'lavazand' valt niet mee. Er ligt enorm veel wrakhout waartussen ongeveer vijfhonderd paren Noordse Sterns (*Sterna paradisaea*) broeden. Er vlie-

gen grote groepen Kleine Alken en hoog op de hellingen broeden de Noordse Stormvogels. Wij zien verder Eidereenden, Groenlandse Tapuiten, Scholeksters, Drieteenmeeuwen, Kleine Jagers, Grote en Kleine Burgemeesters (*Larus glaucoideus*), Zilvermeeuwen, Grote en Kleine Mantelmeeuwen, Paarse Strandlopers, Sneeuwgorzen (*Plectrophenax nivalis*), Kokmeeuwen (*Larus ridibundus*) en Regenwulpen. Tegen halftwaalf gaan wij weer in de zodiacs en aan boord.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Groenlandse Tapuiten, Goudplevier, Bontbekplevier, Paarse Strandloper, Kleine Jager, Noordse Stern en walvissen.

Maandag, 15 juni 1998

Om vijf uur vertrekken wij van de oostkant naar de westkant en ik maak wat opnamen van de vulkaan 'Beerenberg'. Wij varen naar onze eerste landingsplaats op de 'Sjødollanderbukta' (Zeven Hollanders Bocht), zo genoemd omdat hier zeven Hollanders in de 17de eeuw hebben geprobeerd te overwinteren. Allen overleden ter plaatse in die winter. Op deze plaats staat een plaque die aan dit feit herinnert.

Op deze kust zitten duizenden Kleine Alken en enkele honderden Papegaaiduikers (*Fratrula arctica naumanni*, deze noordse ondersoort is enkele centimeters groter dan de zuidelijkere, *Fratrula arctica grabae*) en Noordse Stormvogels. Ik klim er midden tussen. Ze storen zich totaal niet aan mij. Op het strand lopen Goudplevieren en in zee zwemmen Eidereenden. Het is zonnig, er staat weinig wind en de temperatuur is 3° C. De watertemperatuur is slechts 1° C.

Op het strand van de Kvalrossbukta op Jan Mayen zien wij onder meer Groenlandse Tapuiten.
Foto: Wim Smeets.

Na de lunch volgt een tweede landing aan de westkant van Jan Mayen in de Kvalrossbukta (Walrusbocht). Op alle wandeltochten op Jan Mayen en Spitsbergen hebben de gidsen geladen geweren aan de schouder hangen vanwege het gevaar van IJsberen. De wandelingen gebeuren dus immer onder leiding van een gids waarbij men altijd in het zicht van de gids dient te blijven.

Op het strand van Kvalrossbukta zijn Goudplevieren, Groenlandse Tapuiten en Bontbekplevieren. In het water zwemmen Eidereenden en Drieteenmeeuwen. Een grote kolonie Dikbekzeekoeten zit hoog op de rotsen en is niet te bereiken om te fotograferen. Als ik een steile heuvel beklim om te kijken of het misschien toch lukt, word ik belaagd door een Grote Jager. In het gras zitten Graspiepers, Oeverpiepers (*Anthus petrosus*) en Witte Kwikstaarten. Op het uitgestrekte en brede strand achter de Brielse Toren naar het noorden, ligt enorm veel wrakhout en boomstammen met daartussen heel veel resten van dode vogels, waaronder een Sneeuwuil (*Nyctea scandiaca*).

Aan het einde van de middag varen wij langzaam langs de vier gletsjers aan de westzijde van de Beerenberg die rechtstreeks de zee uitkomen. Er is zon en er staat een ijskoude wind. De eerste gletsjer is nog bedekt met stof van de eruptie van 1970. De andere gletsjers zijn wit van boven. Wij landen na het diner met de zodiac op het strand bij Krossbukta. Op het strand ligt een meters dik pak sneeuw, bedekt met lavastof. Enkele honderden Grote Burgemeesters zitten te wachten op slachtoffers van de grote kolonie Dikbekzeekoeten (vijfenzestig duizend broedparen, honderden meters hoog op de rotsen), Drieteenmeeuwen en Noordse Stormvogels. Af en toe vliegt een Grote Mantelmeeuw, Grote Jager en Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*) voorbij. Uit het westen komt sneeuw opzetten, het is 3° C en het waait twee tot drie Beaufort. Tegen 23.00 uur zijn wij weer terug aan boord en

breekt toch weer de zon door. De tijd wordt weer een uur vooruitgezet, zodat ik erg laat naar bed ga. De Professor Molchanov licht het anker en vertrekt.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Kleine Alk, Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*), Noordse Stormvogel, Goudplevier, Tapuit, Eidereend en Drieteenmeeuw op het water.

Dinsdag, 16 juni 1998

De zee is bijna glad, het is geheel bewolkt en 2° C. Ik ben flink stijf van de klim op de rotsen bij de Kvalrossbukta van gisteren. De blaren die ik heb opgelopen bij de wandeling op Suduroy (Far Øer), omdat ik de verkeerde sokken droeg, zijn opengegaan en bloeden. Ik haal bij de scheepsarts wat pleisters en plak ze erop. Nog voordat ik mijn sokken weer aan heb, laten ze al los! Om elf uur is de positie 72° 33' 19" NB en 4° 8' 29" WL, koers noord-noord-oost. De zee is zo vlak, het lijkt wel of er olie op ligt. De barometer is opgelopen tot 1035 millibar, hetgeen veel goeds belooft voor de volgende dagen. In het water ligt een Groenlandse Zeehond of Zadelrob (*Phoca groenlandica*), samen met Papegaaiduikers. Af en toen zien wij vanaf de brug Zwarte Zeekoeten, Dikbekzeekoeten, Noordse Stormvogels, Drieteenmeeuwen, Papegaaiduikers en wat zeehonden. Tegen halfvier zie ik de eerste donkere vorm van de Noordse Stormvogel, dat is op positie 73° 7' NB 2° 51' WL. Deze vorm komt vooral voor op Noord-Groenland en Spitsbergen (Svalbard eigenlijk). Eén van de passagiers had al een donkere Noordse Stormvogel gezien op Jan Mayen.

Om zes uur verschijnt een Middelste Jager die op Noordse Stormvogels en Drieteenmeeuwen jaagt naast de Professor Molchanov. Na het diner geeft Mike Trubridge een lezing met dia's over Arctische planten. Daarna laat William Rodenburg zien wat hij deze reis al heeft opgenomen op de video. Totaal reeds drie uren!

Na een landing op het vlakke strand van Jan Mayen zijn verscheidene vogelsoorten te fotograferen, onder meer de Bontbekplevier.
Foto: Wim Smeets.

Woensdag, 17 juni 1998

Om kwart voor acht wordt op de brug een Vaal Stormvogeltje (*Oceanodroma leucorhoa*) waargenomen. Dat is wel erg ver van zijn kolonie vandaan op IJsland, Noorwegen of Schotland? De Noordse Stormvogels zijn bijna allemaal van de donkere vorm (80%). Er staat een lichte noordoosten wind, het is 4° C, geheel bewolkt, de zee is kalm. De positie is 75° 22' 35" NB en 4° 7' 2" OL en om 8.45 uur is de luchtdruk 1033 millibar. Om kwart voor elf zie ik een tweetal Zwarte Zee-koeten die naast de Professor Molchanov landen en dan duikend wegluchten. De eerste echte opwinding is er om vijf voor twaalf. Een grote Gewone Vinvis verschijnt op het toneel als het licht gaat sneeuwen. Wij bevinden ons dan op 75° 54' 33" NB en 5° 50' 55" OL. De sneeuw zet niet echt door.

Om drie uur is er een uitgebreide briefing omtrent de landingen morgen op Spitsbergen. Zeer

goede informatie. Dat wordt rubberlaarzen dragen. Daarna is er informatie door André Weiss over gletsjers in het algemeen en de noordelijke in het bijzonder, toegelicht met dia's over gletsjers uit de Alpen. Ook deze lezing was zeer verhelderend en goed gedocumenteerd.

Het aantal vogels is teruggelopen tot een tiental per uur en bestaat uit Noordse Stormvogels (donkere fase), Drieteenmeeuwen, Dikbekzee-koeten en Kleine Alken.

Om halfacht is er een barbecue op het achterdek van de Professor Molchanov. De Russische bemanning neemt hier ook aan deel. Een aparte ervaring om bij 4° C met een snelheid van twaalf zeemijlen per uur naar voorbij zwemmende groepen Zadelrobber (Harp Seals) te kijken. Er komen vier groepen van dertig tot vijftig Zadelrobber voorbij. Er wordt gedanst op Russische muziek en naast het voortreffelijke bier zijn vooral de verschillende salades van de Duitse kok

Samen met de commandant van het Noorse eiland Jan Mayen gaan wij een lange en vermoeiende wandeling maken en zien Paarse Strandlopers.

Foto: Wim Smeets.

overheerlijk. Daarna wordt er nog wat nagetafeld in de bar ruimte.

Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Uitsluitend vliegbeelden van langsvliegende vogels en voorbijzwemmende Zadelrobben.

Donderdag, 18 juni 1998

Om zeven uur zit een aantal (acht stuks) Grote Burgemeesters op de boeg van de Professor Molchanov te genieten van de stilte en het zonnetje. Om me heen kijkend, zie ik de spitse bergen van Spitsbergen boven de wolken uitstekend. Wij liggen in een fjord, de Adventfjord. Ik neem de kans waar en fotografeer deze Grote Burgemeesters.

Wij komen om halfnegen op Alkhornet voor een hoge rots met een grote kolonie Dikbekzeekoeten en Kleine Alken. Op het mos, tussen de sneeuw, lopen Paarse Strandlopers en Drieteenmeeuwen. Als wij wandelen verschijnen plotseling drie Svalbard Rendieren (*Rangifer tarandus platyrhynchus*) op het toneel. Deze blijken beslist niet schuw en zijn tot op honderd meter te benaderen. Ondanks de temperatuur van 4° C is het al snel warm bij het wandelen door het zachte mos, bergopwaarts. Over het water scheren groepen Eidereenden, donkere vorm van Noordse Stormvogels en af en toe een Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*). Tegen twaalf uur is iedereen weer aan boord. Omdat wij allemaal bij elkaar dienden te blijven, kwam er van fotograferen niet veel.

De lunch is vroeg want om halftwee is de landing op Bohemanflya, een toendra-achtig gebied. Dat

loopt uit op een teleurstelling. De toendra is weliswaar bijna sneeuwvrij en dus ideaal voor broedvogels, het ijs er naartoe is onbetrouwbaar. Wij kunnen er dus niet landen. Wij varen een stuk door het vaste ijs en komen dichtbij een tweetal Baardrobben (*Erignathus barbatus*). Op de kant patrouilleert een Poolvos (*Alopex lagopus*). Even later varen wij langs een tweetal Grote Jagers die een Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*) opeten en daarbij worden belaagd door een tweetal Grote Burgemeesters. Op en tussen het ijs zit een enorm aantal Zwarte Zeekoeten en in de verte liggen veel zeehonden op het vaste ijs.

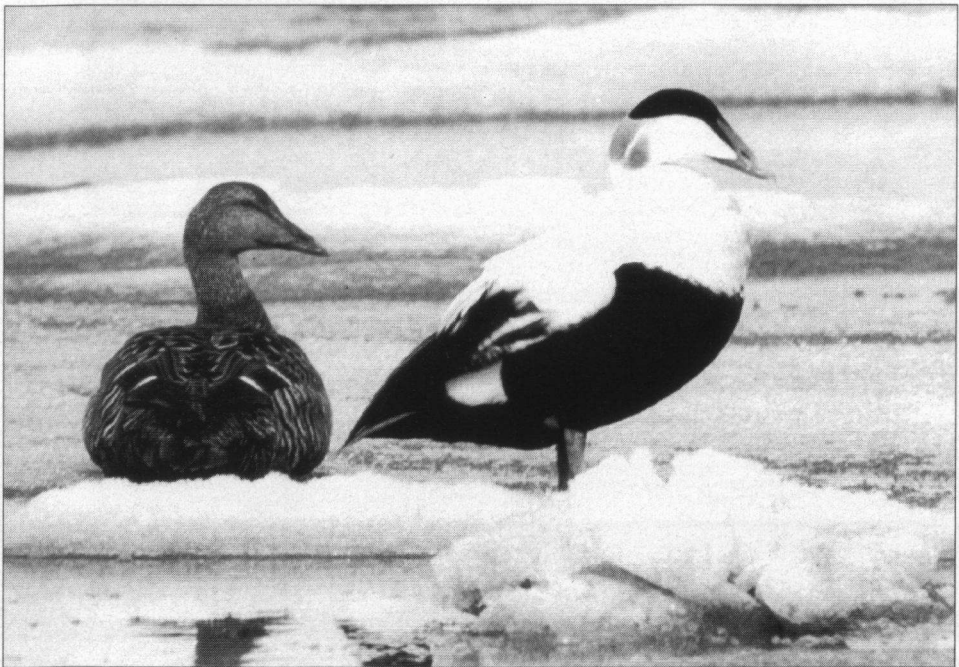
Goede mogelijkheden om te fotograferen deze dag: Grote Burgemeester, Paarse Strandloper, Baardrob en Svalbard Rendier.

Conclusie:

Er zijn heel wat soorten vogels te zien maar er zijn er slechts weinig soorten goed te fotograferen, dat zijn dan wel aparte en enorme hoeveelheden van elke soort! Men krijgt herhaaldelijk, tijdens de landingen, uitstekende mogelijkheden om ze van dichtbij te fotograferen, zeker als er overleg is met de expeditieleider. Ook de groep was erg meewerkend. Er wordt veel gevaren en dan zijn er prachtige gelegenheden om de verschillende soorten walvissen te bekijken/fotograferen en vliegbeelden van vogels vast te leggen.

Lijst van vogels van deze reis (9 - 19 juni 1998):

Roodkeelduiker (*Gavia stellata*, Red-throated Diver)
Vaal Stormvogeltje (*Oceanodroma leucorhoa*, Leach's Petrel)

Bij Longyearbyen (Spitsbergen) fotografeer ik een paar Eidereenden tussen sneeuw en ijschotsen.

Foto: Wim Smeets.

Tijdens een wandeling over het zachte mos verschijnen plotseling Svalbard Rendieren, die niet schuw zijn en zich tot op honderd meter laten fotograferen. Deze ondersoort staat minder hoog op de poten.
Foto: Wim Smeets.

Noordse Pijlstormvogel (*Puffinus puffinus*, Manx Shearwater)
Noordse Stormvogel (*Fulmarus glacialis*, Fulmar)
Jan van Gent (*Morus bassanus* of *Sula bassana*, Northern Gannet)
Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*, Great Cormorant)
Kuifaalscholver (*Phalacrocorax aristotelis*, Shag)
Kleine Rietgans (*Anser brachyrhynchus*, Pink-footed Goose)
Brandgans (*Branta leucopsis*, Barnacle Goose)
Rotgans (*Branta bernicla*, Brent Goose)
Grauwe Gans (*Anser anser*, Greylag Goose)
Smient (*Anas penelope*, Eurasian Wigeon)
Eidereend (*Somateria mollissima*, Common Eider)
Koningseider (*Somateria spectabilis*, King Eider)
Ijseend (*Clangula hyemalis*, Long-tailed Duck)
Zwarte Zeeëend (*Melanitta nigra*, Common Scoter)
Regenwulp (*Numenius phaeopus*, Whimbrel)
Steenloper (*Arenaria interpres*, Turnstone)
Rosse Franjepoot (*Phalaropus fulicarius*, Grey Phalarope)
Tureluur (*Tringa totanus*, Common Redshank)
Scholekster (*Haematopus ostralegus*, Oystercatcher)
Watersnip (*Gallinago gallinago*, Common Snipe)
Bonte Strandloper (*Calidris alpina*, Dunlin)
Paarse Strandloper (*Calidris maritima*, Purple Sandpiper)
Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*, Great Ringed Plover)
Goudplevier (*Pluvialis apricaria*, European Golden Plover)
Kokmeeuw (*Larus ridibundus*, Black-headed Gull)
Kleine Burgemeester (*Larus glaucoides*, Iceland Gull)
Grote Burgemeester (*Larus hyperboreus*, Glaucous Gull)
Grote Jager (*Stercorarius skua*, Great Skua)
Middelste Jager (*Stercorarius pomarinus*, Pomarine Skua)
Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*, Arctic Skua)
Kleinste Jager (*Stercorarius longicaudus*, Long-tailed Skua)
Vorkstaartmeeuw (*Larus sabini*, Sabine's Gull)
Stormmeeuw (*Larus canus*, Common Gull)
Zilvermeeuw (*Larus argentatus*, Herring Gull)
Grote Mantelmeeuw (*Larus marinus*, Great Black-backed Gull)

Kleine Mantelmeeuw (*Larus fuscus*, Lesser Black-backed Gull)
Ivoormeeuw (*Pagophila eburnea*, Ivory Gull)
Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*, Kittiwake)
Noordse Stern (*Sterna paradisaea*, Arctic Tern)
Alk (*Alca torda*, Razorbill)
Kleine Alk (*Alle alle*, Little Auk)
Zeekoet (*Uria aalge*, Common Guillemot)
Zwarte Zeekoet (*Cephus grylle*, Black Guillemot)
Dikbekzeekoet (*Uria lomvia*, Brünnich's Guillemot)
Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*, Puffin)
Papegaaiduiker (*Fratercula arctica grabae*, Puffin)
Sneeuwuif (*Nyctea scandiaca*, Snowy Owl)
Alpensneeuwhoen (*Lagopus mutus hyperboreus*, Ptarmigan)
Tapuit (*Oenanthe oenanthe*, Common Wheatear)
Witte Kwikstaart (*Motacilla alba alba*, Pied Wagtail)
Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*, Barn Swallow)
Winterkoning (*Troglodytes troglodytes hirtensis*, Wren)
Merel (*Turdus merula*, Blackbird)
Zanglijster (*Turdus philomelos*, Song Thrush)
Graspieper (*Anthus pratensis*, Meadow Pipit)
Oeverpieper (*Anthus petrosus*, Rock Pipit)
Bonte Kraai (*Corvus corone cornix*, Hooded Crow)
Raaf (*Corvus corax*, Common Raven)
Spreeuw (*Sturnus vulgaris*, Common Starling)
Huisman (*Passer domesticus*, House Sparrow)
Sneeuwgors (*Plectrophenax nivalis*, Snow Bunting)

Lijst van zoogdieren van deze reis:

Svalbard Rendier (*Rangifer tarandus platyrhynchus*, Svalbard Reindeer)
Poolvos (*Alopex lagopus*, Arctic Fox)
Dwergvinvis (*Balaenoptera acutorostrata*, Minke Whale)
Gewone Vinvis (*Balaenoptera physalus*, Fin Whale)
Blauwe Vinvis (*Balaenoptera musculus*, Blue Whale)
Bultrug (*Megaptera novaeangliae*, Humpback Whale)
Witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*, White-beaked Dolphin)
Bruinvis (*Phocoena phocoena*, Harbor Porpoise)
Butskop (*Hyperodon ampullatus*, Northern Bottlenose Whale)
Klapmuts Zeehond (*Cystophora cristata*, Hooded Seal)
Zadelrob (*Phoca groenlandica*, Harp Seal)
Baardrob (*Erignathus barbatus*, Bearded Seal)
Grijze Zeehond (*Halichoerus grypus*, Grey Seal)

■ Wim Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, (033) 298 31 47.

Organisator van deze reizen: Oceanwide Expeditions, Postbus 5014, 4380 KA, Vlissingen, tel.: (0118) 41 04 10, fax.: (0118) 41 50 68. E-mail: Expeditions oceanwide.com.

Informatie/Inschrijven betreffende de reizen van volgend jaar: Redactie Het Vogeljaar, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn.